

KOSMICKÉ ROZHLEDY

VĚSTNÍK ČESKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

Číslo 3/2018
Ročník 56

www.astro.cz

Samostatně neprodejná příloha časopisu Astropis

Obsah

Cena Littera Astronomica za rok 2018	3
Vychází Hvězdářská ročenka a kalendáře	4
Dva sborníky z historie ČAS	6
Vzpomínka na Ing. Rostislava Webra	7
Vodní planety mohou být v naší Galaxii velmi rozšířené	8
Zápis ze zasedání VV ČAS 25. 9. 2018	10
Akce	12

V období září až listopadu 2018 slaví významná životní jubilea tito členové ČAS:

50 let	Mgr. Vojtěch Fořt, MBA, Těptín RNDr. Vojtěch Šimon, Ph.D., Ondřejov Mgr. Richard Kotrba, Vysoká nad Labem Renata Šilhánková, Rakovník Jiří Růžička, Nižbor
55 let	Josef Ladra, Praha Ing. Libor Šmíd, Plzeň
60 let	Božena Černošousová, Prostějov Zdeněk Kábrt, Slavkov u Brna
65 let	Ing. Štěpán Paschke, Brno
70 let	Ing. Evžen Thöndel, CSc., Praha Václav Hružza, Cheb RNDr. Zbyněk Melich, Turnov
75 let	RNDr. Jiří Potměšil, Úvaly
76 let	RNDr. Petr Lála, CSc., Praha
77 let	RNDr. Jaroslav Střešík, CSc., Praha Ing. Bohuslav Knesl, Trhový Štěpánov
78 let	Ing. Jan Vondrák, DrSc., Praha Ing. Ivan Pešek, CSc., Praha
80 let	Ing. Zdeněk Brichta, Druztová
81 let	JUDr. Jiří Kult, Hradec Králové Jindřiška Příhodová, Praha
82 let	Josef Fortelný, Třebíč
84 let	Alojz Ďuriček, Praha
91 let	RNDr. Blažena Topolová, CSc., Ondřejov
94 let	Ing. Václav Grim, Praha

ČAS přeje jubilantům vše nejlepší!

Na obálce: Podoba Staroměstského orloje po a před rekonstrukcí. Výsledná podoba budí rozpaky astronomů.

KOSMICKÉ ROZHLEDY

Věstník České
astronomické společnosti

Ročník 56
Číslo 3/2018

Vydává
Česká astronomická
společnost
IČO 00444537

Redakční rada
Petr Sobotka
Petr Heinzl
Pavel Suchan
Lenka Soumarová
Lumír Honzík
Petr Scheirich
Radek Dřevěný
Marcel Bělík
Miloš Podařil
Vladislav Slezák

Adresa redakce
Kosmické rozhledy
Sekretariát ČAS
Astronomický ústav AV ČR
Fričova 298
251 65 Ondřejov
e-mail: cas@astro.cz

**Grafická úprava
a jazykové korektury**
redakce Astropisu

Tisk
Grafotechna Print, s r. o., Praha

Distribuce
Adlex systém

ISSN 0231-8156

*Samostatně neprodejná
příloha časopisu Astropis*

*Vydáno s finanční podporou
Akademie věd ČR*

Cena Littera Astronomica za rok 2018 Lukáši Grygarovi

Pavel Suchan

Česká astronomická společnost ocenila cenou Littera Astronomica za rok 2018 pana Lukáše Grygara za velmi zdařilý překlad rozsáhlé tetralogie Stephena a Lucy Hawkingových Jirkova dobrodružství pro edici Universum Knižního klubu. Grygarův překlad přinesl mladým čtenářům velmi populární texty slavného astrofyzika a jeho dcery v přívětivém a dětem perfektně srozumitelném překladu. Opakované vydání pak úspěch nejen samotného díla, ale i jeho překladu jen dokládá. Slavnostní předání ceny proběhlo v pátek 5. října 2018 v 17:00 na 28. Podzimním knižním veletrhu v Kulturním domě Ostrov v Havlíčkově Brodě. Po předání ceny od 17:15 přednesl laureát příspěvek na téma „Táta a já“. Laureát převzal cenu z rukou knihkupce Jana Kanzelsbergera, spisovatelky a ředitelky 28. Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě PhDr. Markéty Hejkalové a emeritního předsedy České astronomické společnosti Ing. Štěpána Kováře. Slavnostním aktem provázal tajemník České astronomické společnosti Petr Sobotka.

Lukáš Grygar se narodil 12. dubna 1982 v Praze. Od roku 2010 je publicistou herního serveru Games.cz, od roku 2011 editorem hudebního časopisu Full Moon, od roku 2013 pak editorem a korektorem herního magazínu Level (v letech 2002–2010 zde působil jako externí spolupracovník). Od roku 2013 je také moderátorem pravidelného nočního pásma rockového Rádía 1. Mezi jeho hlavní zájmy patří kultura a možnosti jejího přiblížení široké veřejnosti, politika, občanská společnost a v neposlední řadě cestování.

Lukáš Grygar se ve světě publicistiky a psaného slova etabloval na počátku milénia především jako herní novinář. Jeho recenze a komentáře nově vydávaných počítačových her se brzy staly vyhledávanými a hojně komentovanými. Je dlouhodobým a stálým spolupracovníkem renomovaného herního magazínu LEVEL, webového serveru Games.cz a pro internetovou televizi Stream.cz od roku 2014 připravuje pořad Games TV, kterým v roli moderátora týden co týden provází.

Neomezil se pouze na prostředí počítačových her. Hluboký vztah k hudbě ho přivedl k redaktorsko-publicistické práci pro významný hudební časopis Full Moon, kde od roku 2011 působí v roli editora. Sám je také aktivní muzikant. Doposud vydal 5 hudebních alb (žánr rock/indies). Poslední album Naše večery vydal v únoru 2018 jako debut vlastní hudební skupiny Pris. Týdeník Respekt odhaduje, že se toto album zařadí mezi nejlepší nahrávky letošního roku. Na hudební rozhlasové stanici Radio 1 moderuje od roku 2013 pravidelné noční pásmo.

Jeho téměř každodenní, dlouhodobá práce s texty a výborná znalost anglického jazyka se mu staly nezpochybnitelným fundamentem pro jeho překladatelský opus díla S. a L. Hawkingových. V roce 2008 vyšel první díl Jirkův tajný klíč k vesmíru, o rok později Jirkův vesmírný lov pokladů a v roce 2011 Jirka a velký třesk. Všechny tyto knihy se dočkaly druhého vydání v roce 2015. Na konci roku 2016 pak v Grygarově překladu vyšla poslední kniha Jirka a neprolomitelná šifra. Hlavní astrofyzikální témata jsou zapracována do děje, který zažívají děti Jirka a Anička. Vše, co společně s profesorem Erikem prožívají, aby vyhráli nad přítomným zlem, má základ v konkrétních vědeckých tématech, teoriích nebo astronomických jevech. Postavy si předkládané jevy vzájemně vysvětlují a tím to vysvětlí i čtenáři. Je třeba také ocenit, že v Grygarově překladu nezánikl pověstný Hawkingův humor, který nikdy na jeho přednáškách či veřejných vystoupeních nechyběl.

Knižní série o galaktických dobrodružstvích malého kluka Jirky je též pozoruhodná nejen chytlavým příběhem, který Grygarovým překladem neztratil nic ze své původní verze, ba naopak, ale také tzv. infoboxy. Zde se Hawkingovi snaží dětem přiblížit klíčové otázky moderní vědy. Přestože Lukáš Grygar nikdy astrofyziku nestudoval, projevil v těchto pasážích velkou míru teoretických znalostí doplněných o perfektní schopnost srozumitelné popularizace. I to je potřeba v předkládaném návrhu vyzdvihnout. Je zřejmé, že zde zúročil svoji publicistickou aktivitu, kdy stál v roce 2014 u zrodu populárně naučného webu Nedd.cz, pro který napsal na 250 článků z oboru astronomie, astrofyziky a kosmonautiky.

U příležitosti překladu poslední knihy pro magazín Aktualne.cz v roce 2017 uvedl: „Nakladatelství, které celou sérii vydávalo, napadlo, že by se pěkně rýmovalo, když knihu psala dcera s pomocí otce astrofyzika, že by ji v Česku přeložil syn ve spolupráci s otcem astrofyzikem. Probíhalo to tak, že jsem dokončil celý překlad, poslalo se to tátovi a on překontroloval tu faktografickou část knihy. Ale líbilo se mi, že si přečetl i samotný příběh a nešel jen po odborných infoboxech. Podobně probíhala spolupráce u Hawkingových – dcera knihu sepsala, otec si ji přečetl a připomínkoval.“

Vychází Hvězdářská ročenka a kalendář

Konec roku tu bude ani ne na za dva měsíce, je dobré včas se připravit na rok 2019. Astronomické kalendáře pomohou zorientovat se ve výročích nebí nadcházejících nebeských úkazech a příjemně doplní pracovní stůl či interiér. Hvězdářská ročenka s velkou přesností předpoví polohy nebeských těles, připomene očekávané meteorické roje či komety.

Velkoformátový vesmírný kalendář 2019

Už přemýšlíte o dárku ke konci roku? Kdo by nechtěl velký nástěnný kalendář s vesmírem... Na 12 kvalitních křídových lesklých listech o rozměrech 50×35 cm najdete fotografie Petra Horálka s tematickým rozložením s ohledem na astronomické zajímavosti v průběhu roku 2019. Na stěně se tak budete moci kochat Mléčnou dráhou, zatměními nebo třeba nočními svítícími oblaky.

Ke každému hvězdnému portrétu je samozřejmě připojena prozaická popiska, v některých případech upozorňující přímo na úkaz, o který byste neměli v daném měsíci rozhodně přijít! Prohlédněte si upoutávkový náhled níže nebo jednotlivé listy na webu Petra Horálka. Pokud máte o kalendář zájem, kontaktem je horalek.peter@gmail.com.

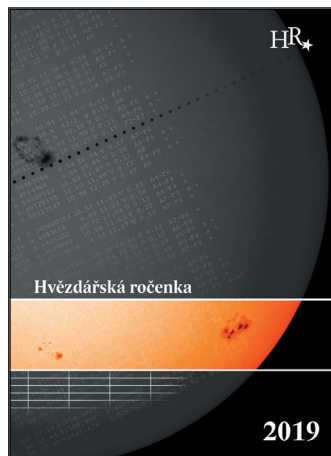
Stolní Hvězdářský kalendář 2019

Hvězdářský kalendář je každoročním doplňkem pracovních stolů mnoha astronomů. Ukazuje fáze Měsíce pro každý den a každých 14 dní můžete vidět jinou fotografii vesmíru i s popisem. Upozorňuje také na očekávané události. Obsahuje 26 barevných fotografií.

Připomíná také důležité milníky astronomie a zejména kosmonautiky z minulosti. V roce 2019 jistě neopomene krásné kulaté 50. výročí prvního úspěšného letu člověka na Měsíc. Apollo 11 přistálo na Měsíci 20. července 1969 se dvěma muži na palubě. První krok člověka na jiném kosmickém tělese, než je Země, sledovala celá planeta. Hvězdářský kalendář vydává firma Dalekohledy Matoušek.

Hvězdářská ročenka 2019

Chcete vědět, kdy astronomové očekávají největší aktivitu meteorických rojů? Jaké komety roku 2019 ozdobí noční oblohu? Odkud budou pozorovatelná úplná či částečná zatmění Slunce a Měsíce? Přesně vypočítané údaje těchto i jiných úkazů přináší Hvězdářská ročenka. Tato publikace s tradicí od roku 1921 je pomocníkem každého astronoma. V ročence můžete najít časy východů a západů Slunce a Měsíce pro každý den v roce, tabulku soumraků pro každých 10 dní, tabulku fází Měsíce, tabul-

ky a grafy viditelnosti planet vždy po 5 dnech. Pro čtyři nejjasnější Jupiterovy měsíce si můžete prohlédnout jejich polohy na dráze kolem planety včetně seznamu očekávaných zákrytů, zatmění a přechodů. Ročenka nezapomíná ani na výpočet poloh a jasností trpasličích planet a planetek. Upozorňuje také na zajímavé proměnné hvězdy.

Nechybí informace o jedinečném úkazu roku 2019 – přechodu Merkuru přes sluneční disk. Hvězdářská ročenka podrobně popisuje kdy přesně k úkazu dojde a kudy bude planeta Merkur přes Slunce přelétat. K úkazu dojde 11. listopadu 2019, na další si musíme počkat 13 let!

Hvězdářská ročenka obsahuje řadu tabulek a grafů. V posledních letech je doplněna o online část, ke které získá každý přístup zakoupením tištěné publikace. Součástí ročenky je i CD. Všechny předpovědi, tabulky i grafy tak má uživatel možnost využívat i elektronicky, některé z grafů jsou interaktivní. Hvězdářská ročenka vychází příští týden. Vydavatelem je Hvězdárna a planetárium Praha.

Dva sborníky z historie ČAS

Petr Bartoš, Štěpán Kovář

50 let České astronomické společnosti po 50 letech

Cílem předkládané publikace je návrat do roku 1967, kdy si Česká astronomická společnost připomněla padesáté výročí své existence. Tehdy dr. Jiří Grygar společně s dr. Miroslavem Plavcem připravili mimořádné číslo Kosmických rozhledů. Požádali na tři desítky astronomů, aby ze svého pohledu glosovali prvních padesát let společnosti. Svě příspěvky poslalo sedmáct z nich a my vám uveřejněné texty přinášíme v jejich původní podobě.

Z tehdejších autorů je dnes mezi námi pouze Jiří Grygar. Požádali jsme ho proto o doslov k této reedici. V něm podtrhuje, že teprve sté výročí mohla společnost oslavit v plně svobodném prostředí a s ustálenou ekonomickou podporou. Takové poměry se do jejího

rozvoje a široké škály vykonávaných aktivit promítly nebyvale pozitivním způsobem. Česká astronomická společnost pořádá každý rok mnoho přednášek a seminářů, prostřednictvím svého webu a tiskových prohlášení je garantem ověřených odborných informací, přes 15 let je jediným a hlavním pořadatelem Astronomické olympiády, nevyhýbá se ani organizaci mezinárodních vědeckých konferencí.

Plně se tak naplňují slova předního česko-amerického astronoma a dlouholetého člena redakční rady Kosmických rozhledů dr. Zdeňka Sekaniny z roku 1990. Neustálá střetnutí názorů, jež jsou základem každého vědeckého výzkumu, se mohou uskutečnit jen ve svobodné společnosti, nesešněrované rozkazy, zákazy a autoritativními nařízeními diktátorů. Přijměte proto předkládanou reedici mimořádného čísla Kosmických rozhledů jako příspěvek

k nedávným oslavám 100. výročí založení České astronomické společnosti. Přejeme vám příjemné čtení.

A5/60 stran, <https://www.zrisehvzd.cz/publikace>, ISBN 978-80-906929-3-0

Česká astronomická společnost v proměnách času

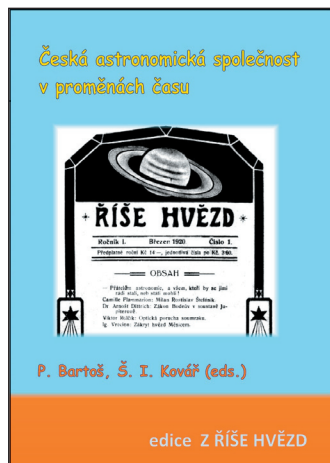
Sborník semináře Česká astronomická společnost v proměnách času, jehož hlavním cílem, který se konal u příležitosti 100. výročí založení Společnosti, byla především připomínka některých dějinných událostí a osobností z oboru astronomie. Jednotlivé příspěvky skutečně vytvořily pestrou mozaiku témat, kterými se účastníci semináře dlouhodobě zabývají. A to ať již jako amatérští nadšenci, nebo vědečtí pracovníci.

V některých příspěvcích byly akcentovány osobnosti a události přímo související s bohatou historií České astronomické společnosti, v jiných pak bylo spojení volnější. Dozvěděli jsme se nejnovější informace o výzkumu tzv. alfonsinské astronomie od Aleny a Petra Hadravových, Vojtěch Sedláček předestřel historii a budoucnost Keplerova muzea v Praze, studenti prestižního pražského gymnázia nás provedli po stopách Petra Ginze. Silné bylo i vzpomínání na časy minulé v podání Pavla Příhody, Jaroslava Pavlouska či Oldřicha Hlada.

Na seminář se přihlásilo na padesát zájemců. Během dne se počet účastníků různě měnil, a to až do té podoby, že v jednu chvíli se museli někteří z nás usadit na podlahu. Atmosféra byla velmi přátelská, příspěvky zajímavé.

Proto jsme požádali všechny přednášející o článek do tohoto sborníku, abychom navždy uchovali témata, která 4. 11. 2017 rezonovala v přednáškovém sále slavné Štefánikovy hvězdárny na pražském Petříně. Přeji příjemné čtení.

A5/52 stran, <https://www.zrisehvzd.cz/publikace>, ISBN 978-80-906929-5-4

Vzpomínka na Ing. Rostislava Webra

Jan Vondrák

Dne 29. května 2018 v Praze tiše zesnul v pozhnaném věku 94 let dlouholetý pracovník Astronomického ústavu AV ČR a člen České astronomické společnosti Ing. Rostislav Weber. Narodil se 2. ledna 1924 v Přerově a patřil tedy k té generaci, kterou těžce postihla válečná léta.

Jeho studium na přerovském gymnáziu přerušilo v septimě v roce 1942 totální nasazení, pracoval nejprve na domácí půdě a pak v Berlíně. Uzavření českých vysokých škol mu znemožnilo dále studovat, a tak se k vysokoškolskému studiu dostal až po válce – vystudoval zeměměřické inženýrství na VUT v Brně, které dokončil ve zkráceném termínu v roce 1948. Po vykonání základní vojenské

služby ve Vojenském zeměpisném ústavu nastoupil do Státního zeměměřického a kartografického ústavu. Zde vykonával různé geodetické práce, hlavně se zúčastnil měření po celé republice na tzv. Laplaceových bodech (na těch se měřily astronomickými metodami přesné zeměpisné souřadnice a azimuty směrů na sousední body triangulační sítě).

Při těchto pracích se seznámil se svou budoucí manželkou, Ing. Ludmilou Webrovou, CSc., a tu také následoval v roce 1957 do Časového oddělení Astronomického ústavu ČSAV. Tam se věnoval astronomickému měření světového času na pasážíku Askania, a také měření času a změn zeměpisné šířky na Nušl-Fričově cirkumzenitálu. Oba přístroje byly umístěny na observatoři MFF UK ve Švédské ulici na pražském Smíchově.

Když se stavěla v Ondřejově kopule pro nový dvoumetrový dalekohled Zeiss (nyní Perkův), podílel se významně na geodetickém vytyčení stavby. Později, v roce 1972, se pak v Ondřejově zasloužil o zprovoznění nové fotografické zenitové tuby (PZT), kterou ústav zakoupil od firmy Zeiss. Veškeré tyto práce i následné vyhodnocení pozorování vykonával vždy velice pečlivě a odpovědně. Díky němu se výsledky ústavu, zasílané do mezinárodních center, svou přesností zařazovaly v mezinárodním srovnání k těm nejlepším. V roce 1989 odešel do důchodu, ale jako důchodce ještě pracoval v roce následujícím.

Byl aktivní i v České astronomické společnosti, do které vstoupil v r. 1971. Tam působil v Časové a zákrytové (nyní Zákrytové a astrometrické) sekci po několik funkčních obdobích jako člen jejího výboru. Již jako důchodce, v roce 1994, převzal v době kritické situace vedení sekretariátu ČAS a přispěl k vyřešení řady vzniklých problémů. Tuto funkci vykonával do roku 1998. S oborem i kolegy zůstával i pak v neustálém kontaktu, vždy se živě zajímal o dění v ústavu i v astronomické společnosti.

Bez zajímavosti není ani jeho celoživotní koníček. Již od studentských let hrál velice úspěšně závodně šachy, dokonce vzpomínal, jak se coby student v Přerově utkal se samotným Aljechinem.

My, kteří jsme ho znali delší dobu zblízka, jsme vždy velice oceňovali jeho vlídnou, družnou a veselou povahu; byl vždy ochotný pomoci přátelům, sousedům i známým. Jednou na to dokonce málem doplatil ztrátou života, když nezištně pomáhal sousedovi v parném létě za pravého poledne stěhovat včely. Ty se na něj ve velkém počtu vrhly a poštipaly tak, že ho musela odvézt záchranka. V nemocnici pak lékaři konstatovali „tep nehmatný, tlak neměřitelný“, jak nám později se svým pověstným humorem vyprávěl. Díky své kamarádské povaze nalezl i mnoho přátel z oboru v zahraničí, kteří jej a jeho manželku během návštěv v ústavu nikdy neopomněli navštívit doma i v době, kdy již byl v důchodu.

Rostíčku, měli jsme Tě moc rádi a budeš nám chybět. Čest Tvoji památce!

Vodní planety mohou být v naší Galaxii velmi rozšířené

František Martinek

Výzkumný tým, jehož vedoucím je astronom Li Zeng z Harvard University, ukázal, že voda zřejmě může být hlavní složkou extrasolárních planet, jejichž velikost dvakrát až čtyřikrát převyšuje velikost Země. Své závěry astronomové představili 17. 8. 2018 na konferenci v Bostonu, Massachusetts, USA. Když byly objeveny první planety obíhající kolem jiných hvězd než Slunce, vzbudilo to velký zájem ve snaze porozumět složení těchto planet a určit

– mimo další cíle – jestli na nich panují odpovídající podmínky pro vznik a rozvoj života.

Současné nové analýzy dat z kosmického teleskopu Kepler (NASA) a astrometrické družice Gaia Evropské kosmické agentury ESA naznačují, že mnohé ze známých exoplanet mohou obsahovat více než 50 % vody. To je mnohonásobně více než u Země, která obsahuje pouze 0,023 % (hmotnostních) této životodárné tekutiny. „To bylo pro vědce nesmírným překvapením, ze kterého vyplývá, že musí existovat velké množství vodních světů,“ říká Li Zeng.

Velké množství ze 4 000 potvrzených exoplanet či z dalších doposud objevených kandidátů na planety za hranicemi Sluneční soustavy spadá do dvou kategorií podle velikosti: planety s poloměrem zhruba odpovídajícím 1,5 poloměru Země a planety s poloměrem zhruba 2,5× větším, než je zemský poloměr.

„Podívali jsme se na to, jak hmotnost souvisí s poloměrem planety a vypracovali jsme model, který může vysvětlit jejich vzájemný poměr,“ vysvětluje Li Zeng.

Vypracovaný model napovídá, že exoplanety s poloměrem odpovídajícím 1,5 poloměru Země inklinují být kamennými tělesy (typicky jsou 5× hmotnější než naše planeta), zatímco exoplanety s poloměrem 2,5 zemských poloměrů (jejich hmotnosti se pohybují kolem desetinásobku Země) jsou pravděpodobně vodními tělesy.

„Povrchová teplota na těchto planetách se předpokládá v rozmezí 200 až 500 °C. Jejich povrch může být zahalen hustou atmosférou, ve které dominuje vodní pára. Pod vzdušným obalem se nachází vrstva kapalné vody. Pokud bychom se dostali ještě níže, můžeme očekávat, že se zde voda pod vysokým tlakem proměňuje na led ještě dříve, než bychom dosáhli na kamenné jádro planety,“ říká Li Zeng.

„Krása tohoto modelu spočívá v tom, že přesně vysvětluje, jak složení exoplanet souvisí s našimi známými fakty o nich. Naše data napovídají, že zhruba 35 % známých exoplanet, které jsou větší než Země, může být bohaté na vodu. Tyto vodní světy se pravděpodobně zformovaly podobným způsobem jako jádra obřích plyných planet (Jupiter, Saturn, Uran a Neptun) ve Sluneční soustavě,“ dodává Li Zeng.

Společnost | Zápis řádného jednání Výkonného výboru ČAS

Jednání se konalo 25. září 2018 od 12:30 v Astronomickém ústavu AV ČR v Praze na Spořilově. Přítomni: Marcel Bělík, Radek Dřevěný, Petr Heinzl, Lumír Honzík, Miloš Poddařil, Petr Scheirich, Vladislav Slezák, Petr Sobotka, Lenka Soumarová, Pavel Suchan. Revizoři: Martin Černický, Jan Kožuško, Eva Marková. Hosté: Zdeněk Bardon (na body 1 a 2), Soňa Ehlerová (na bod 4).

- **Facebook ČAS.** Bardon informoval o založení facebookového profilu ČAM. Tento profil nebude prozatím aktivně využíván, protože facebookové aktivity ČAM přesune na FB ČAS. Vybraní porotci ČAM dostanou přístup na facebookový profil ČAS (přidělí Sobotka), kde budou prezentovat fotografie došlé do soutěže a astrofotografické tipy. VV iniciativu vítá. V červenci 2018 skončil z vlastní vůle jako hlavní editor facebooku ČAS Petr Horálek. VV děkuje za dosavadní práci. O profil ČAS se stará Sobotka s pomocí Marina Maška a Martina Gembece.
- **Nabídka kalendářů.** Hvězdárna Jičín nabídla svůj kalendář s astronomickou tematikou členům ČAS a dále, aby na kalendáři bylo logo ČAS. VV po diskuzi o finanční stránce a zájmu potenciálních kupců nabídku nepřijal. Prodeje kalendářů napříč obory rok od roku klesají a mnoho kalendářů je k dispozici zdarma jako propagační materiály. Bělík nabídne firmě Dalekohledy Matoušek, zda by jejich stolní Hvězdářský kalendář otiskl některé fotografie došlé do ČAM.
- **Propagace fotografické soutěže Knihovny v Mokré.** Astrofotograf Petr Horálek požádal o velkou propagaci fotografické soutěže, které je partnerem i ČAS. VV po diskuzi rozhodl o podpoře soutěže na facebookovém profilu ČAS v přiměřené míře. S knihovnou jsme v kontaktu a žádná stížnost od ní na nedostatečnou propagaci nepřišla.
- **100 let IAU.** Mezinárodní astronomická unie IAU v roce 2019 oslaví 100 let od svého založení. IAU bude pořádat celosvětově řadu akcí, ke slavnostnímu zahájení dojde 10.–12. dubna v Bruselu. Předsedkyně národního koordinačního výboru pro tyto aktivity v ČR Soňa Ehlerová navrhuje uspořádat seminář o IAU. VV souhlasí a navrhuje spojení se setkáním složek ČAS a pozvat k veřejnému přednášení Jiřího Grygara. VV osloví Planetárium Praha, zda je možné akci uspořádat v jejích prostorách v termínu 6.–7. dubna 2019. V koordinačním výboru ke 100 letům IAU jsou za ČAS Suchan a Sobotka.
- **GIGA Event.** V termínu 30. 8. až 1. 9. 2019 proběhne v Praze setkání vyznavačů lovení kešek (geocaching) pod názvem Praga Astronomica. Akci organizuje Petr Bartoš, který úspěšně zorganizoval už MegaEvent v Ondřejově v září 2017. GIGA Eventu by se mělo zúčastnit na 5 000 až 10 000 lidí. Už teď je možno se přihlásit na www.cas100geo.cz. VV rozhodl, že bude partnerem této akce. Černický nabízí podporu ze strany Pražské pobočky.
- **ČNKA.** Na jednání vedení Astronomického ústavu AV zazněla připomínka, že na stránkách ČNKA, který je od začátku roku skupinou působící v ČAS, chybí dokumenty o činnosti ČNKA, zejména zápisy. Heinzl požádá Palouše o doplnění.
- **Pobočka ČAS v Ostravě.** VV obdržel dopis od ostravských astronomů, že mají zájem obnovit po mnoha letech Ostravskou pobočku ČAS. VV je tomu velmi rád, děkuje za iniciativu a Heinzl pošle podpůrný dopis. Ke slavnostnímu zahájení činnosti by mělo dojít 6. října na Hvězdárně a planetáriu v Ostravě. Za ČAS se zúčastní Suchan.

- **Pobočka ČAS v Brně.** Formálně pobočka založena nebyla, ale vykonává činnost zejména díky iniciativě Jiřího Duška, ředitele brněnské hvězdárny. VV věří, že k založení dojde, až se přihlásí lidé ochotní pobočku řídit. VV děkuje Jiřímu Duškovi.
- **Ceny ČAS.** Cenu Littera Astronomica obdrží Lukáš Grygar za velmi zdařilý překlad rozsáhlé tetralogie Lucy a Stephena Hawkingových Jirkova dobrodružství. K předání ceny dojde na Podzimním knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě 5. října 2018. Doprovodný program pozorování Slunce zajišťuje Pobočka Vysočina. VV děkuje. Libor Lenža se svým nakladatelstvím Aldebaran odřekl účast na knižním veletrhu – zašle alespoň několik knih k prodeji. VV diskutoval o budoucnost účasti ČAS na veletrhu. Kopalova přednáška zazní tradičně na Dni s Astropisem, a to 24. listopadu v Praze v budově Akademie věd, Národní 3. Bohužel došlo k termínové kolizi se seminářem ke 151. narození zakladatele ČAS Františka Nušla, který se koná v Sezimově Ústí, a kde bude řada členů VV ČAS. Nušlova cena bude předána 3. prosince v Planetáriu Praha.
- **Noc vědců.** Proběhne v pátek 5. října. V ČR je to o týden později než ve zbytku EU, kvůli kolizi se státním svátkem. Za ČAS se zúčastní oproti minulým letům jen polovina institucí – cca 13. Slezák vyzývá organizátory na jednotlivých stanovištích, aby poslali fotky z akce.
- **EU a střídání času.** Evropská komise na základě ankety zvažuje konec střídání středoevropského a středoevropského letního času. Není jasné, který z časů bude zachován celoročně, a jestli bude čas stejný ve všech zemích EU. Téma vyvolává velký zájem veřejnosti a mnoho diskuzí. Scheirich navrhuje, aby ČAS připravila kalendář či tabulku, ve které si každý bude moci najít v kolik hodin se rozednívá a stmívá pro každý den v roce v případě obou variant časů. Vyznačeny budou důležité dny pro náš život, jako např. Štědrý večer. Tabulku připraví Scheirich, doprovodný text napíše Suchan.
- **Pražský orloj.** 28. září bude odhalen po rekonstrukci Pražský orloj. Heinzel prošel složitou komunikací s Magistrátem hl. města Prahy, na který se nezávisle obraceli jednotlivci i skupiny odborníků i astronomů, které měly výhrady k zamýšlenému novému vzhledu orloje. VV konstatuje, že nová podoba orloje byla zvolena bez řádné konzultace s odbornou veřejností. ČAS tyto konzultace magistrátu nabídla, ale bez odezvy.
- **Hospodaření ČAS.** Heinzel připomněl návrh Evropské astronomické společnosti, že ti členové EAS, kteří jsou zároveň členy ČAS, už nemusejí platit členský příspěvek do EAS. VV očekává zvýšený zájem českých členů EAS o členství v ČAS. Dřevěný informoval, že ČAS už od Akademie věd obdržela dotaci na platbu členského příspěvku ČR za členství v IAU. Na platbu za čl. příspěvek ve SCOSTEP se čeká. VV rozhodl, že pro rok 2019 zůstává výše individuálních členských příspěvků do ČAS stejná, jako v předchozím roce, tj. výdělečně činní 500 Kč, nevýdělečně činní 400 Kč, členové ze Slovenska mohou platit v Eurech: 18, resp. 14 Eur, zahraniční členové 700 Kč, tedy 25 Eur. Honzík předložil přehled žádostí složek ČAS o dotaci na rok 2019. Složky žádají o 240 000 Kč, VV bude mít k dispozici dle výše dotace RVS pravděpodobně 190 000 Kč. VV diskutoval o hlavním motivu vzhledu členských průkazek pro rok 2019, např. 50 let přistání člověka na Měsíci, 100 let IAU. Sobotka požádá o grafický návrh Aleše Majera z Klubu astronomů Liberecka. RVS bude mít pro rok 2019 nové formuláře žádostí o dotaci z rozpočtu AV. Zatím nejsou k dispozici. Sobotka vyplní prozatímní formuláře RVS.

- **Projekt ekologické výchovy.** VV souhlasí s pokračováním projektu přeshraniční česko-německé spolupráce s tématem světelného znečištění.
- **Online přihláška do ČAS.** Scheirich připravil dlouho očekávanou online přihlášku do ČAS. Zájemce o členství na astro.cz vyplní a odešle formulář. Tomuto zájemci přijde informační mail, který musí potvrdit. Poté se vygeneruje pdf verze přihlášky, která je odeslána tajemníkovi ČAS, správce databáze ČAS a předsedům všech složek, do kterých se zájemce hlásí. VV děkuje Scheirichovi. Složky ČAS o nové přihlášce bude informovat Sobotka, který také sepíše článek na astro.cz.
- **ČAS a ISBN.** Kožuško upozornil, že ČAS už vyčerpala možnost jednorázově přidělování čísel pro své publikace. Navrhl, aby ČAS zažádala o trvalé číslo ISBN. ČAS tím vznikne povinnost uvádět toto číslo na všech svých knižních publikacích a zasílat povinné výtisky. Administrativu s tím spojenou si bere na starosti Kožuško. Kožuško informuje složky.
- **Hvězdárna Vyškov.** VV ČAS se dozvěděl o těžkostech Hvězdárny Vyškov, vedle které má vyrůst velká budova. Její existence znamená velké zvýšení světelného znečištění a ohrožení činnosti hvězdárny při nočním pozorování. VV žádá Hvězdárnu Vyškov o bližší informace.
- **Archiv ČAS.** Sluneční sekce by ráda uložila některé své dokumenty do archivu ČAS. Ten se nachází v areálu Astronomického ústavu AV ČR v Ondřejově. Jde o nepoužívanou nevytápěnou a nevětranou místnost, ve které je vlhko a plíseň. Nevyhovující stav bude VV řešit. Suchan předá klíče Scheirichovi, který uskuteční prohlídku archivu a zjistí obsah archivu. Členové VV ČAS, kteří mají u sebe doma různé dokumenty ČAS, sepíší jejich seznam a předají ho do konce roku Sobotkovi. Tyto materiály by měly být umístěny v archivu.
- **Změna v komisi AO.** VV ČAS na základě návrhu Ústřední komise Astronomické olympiády jmenoval do komise pro kategorii AB nového člena: Mgr. Martina Blaschkeho, Ph.D., z Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě.
- **Přijetí nových členů.** VV ČAS přijal nové členy: Roman Hujer (Klub astronomů Liberecka), Tomáš Kocourek (Astronautická sekce), Martin Kolář (Pražská pobočka), Iva Kolářová (Pražská pobočka), Iveta Lamberská (Amatérská prohlídka oblohy), Stanislav Peschl (Pražská pobočka), Tomáš Petrásek (Astronautická sekce), Kateřina Sedláková-Droščíňová (Amatérská prohlídka oblohy), Radim Šitavanc (Amatérská prohlídka oblohy), Jiří Tremil (Pražská pobočka), Jaroslav Valach (Pražská pobočka).

Termín příští schůze VV ČAS je pondělí 26. listopad od 12:30 v Astronomickém ústavu AV v Praze na Spořilově.

Zapsal Sobotka, zápis schválil VV elektronickým hlasováním

Akce | **Nové záludné otázky z astronomie**

Přednáška astrofyzika a legendárního popularizátora prof. Zdeňka Mikuláška v jihlavském muzeu se koná 13. 12. 2018 od 17 hod. Proč je nejtepleji, když je Slunce plné skvrn? Jsou hnědí trpaslíci hnědí? Kolik nov má jedna kilonova? Přednáška uvádí nově vydanou knihu prof. Mikuláška *Nové záludné otázky z astronomie*. Přednášku pořádá Jihlavská astronomická společnost, Pobočka Vysočina České astronomické společnosti a Muzeum Vysočiny Jihlava.